

Основи кваліфікації кримінальних правопорушень

У навчальному посібнику досліджено загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень – поняття, підстави кваліфікації, розмежування кримінальних правопорушень та відокремлення їх від діянь, що не є кримінально протиправними, а також її види, принципи, етапи. Значну увагу приділено аналізу кваліфікації кримінальних правопорушень за елементами і ознаками складу кримінальних правопорушень: об'єктом, об'єктивною стороною, суб'єктом, суб'єктивною стороною. Розглянуто спеціальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень: залежно від стадії їх учинення, співучасті, множинності, при конкуренції кримінально- правових норм.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних закладів вищої освіти, науковців, працівників кримінальної юстиції.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОСНОВИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВООПОРУШЕНЬ

Навчальний посібник

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора,
академіка НАПрН України*

М. І. Панова

та доктора юридичних наук, професора

С. О. Харитонова

Рецензенти:

В. І. Борисов –

доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
головний науковий співробітник
Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України;

Б. В. Харченко –

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ

Колектив авторів:

М. І. Панов – розд. 1; підрозд. 2.1 (у співавт. із С. О. Харитоновим);
підрозд. 2.2 (у співавт. з О. О. Володіною); підрозд. 3.2
(у співавт. з К. М. Оробецем); **С. О. Харитонов** – підрозд. 2.1
(у співавт. із **М. І. Пановим**); підрозд. 2.3 (у співавт. Г. М. Анісімовим);
О. О. Володіна – підрозд. 2.2 (у співавт. із **М. І. Пановим**);
Г. М. Анісімов – підрозд. 2.3 (у співавт. з С. О. Харитоновим);
підрозд. 2.4; **В. В. Гальцова** – підрозд. 3.1;
К. М. Оробець – підрозд. 3.2 (у співавт. із **М. І. Пановим**);
І. О. Зінченко – підрозділи 3.3, 3.4

Основи кваліфікації кримінальних правопорушень : навч. посіб. /
О-75 [**М. І. Панов**], С. О. Харитонов, О. О. Володіна та ін.]; за ред. **М. І. Панова**
та С. О. Харитонова. Київ: Норма права, 2023. 460 с.

ISBN 978-617-7850-79-2

У навчальному посібнику досліджено загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень – поняття, підстави кваліфікації, розмежування кримінальних правопорушень та відокремлення їх від діянь, що не є кримінально протиправними, а також її види, принципи, етапи. Значну увагу приділено аналізу кваліфікації кримінальних правопорушень за елементами і ознаками складу кримінальних правопорушень: об'єктом, об'єктивною стороною, суб'єктом, суб'єктивною стороною. Розглянуто спеціальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень: залежно від стадії їх учинення, співучасті, множинності, при конкуренції кримінально-правових норм.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних закладів вищої освіти, науковців, працівників кримінальної юстиції.

УДК 343.3/.7.01/.03(075.8)

© **Панов М. І.**, Харитонов С. О., Володіна О. О.
та ін., 2023

ISBN 978-617-7850-79-2

© Норма права, 2023

Зміст

Вступ.	7
----------------	---

РОЗДІЛ 1

Загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень

1.1. Поняття «кваліфікація кримінальних правопорушень» . . .	13
1.1.1. Нормативно-правові й теоретичні основи формування поняття «кваліфікація кримінальних правопорушень»	13
1.1.2. Об'єкт кваліфікації кримінального правопорушення	16
1.1.3. Підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. Фактична та юридична підстави кваліфікації	27
1.1.4. Кваліфікація кримінальних правопорушень – особливий вид пізнавальної діяльності. Гносеологічний та формально-логічний аспекти кваліфікації	47
1.1.5. Розмежування кримінальних правопорушень, відокремлення їх від діянь, що не є кримінальними правопорушеннями, – складові елементи кваліфікації.	57
1.2. Види кваліфікації кримінальних правопорушень	66
1.3. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень . . .	70
1.4. Етапи кваліфікації кримінальних правопорушень	81

РОЗДІЛ 2

Кваліфікація кримінальних правопорушень за елементами і ознаками складу кримінального правопорушення

2.1. Кваліфікація за об'єктом кримінального правопорушення	91
2.1.1. Поняття об'єкта кримінального правопорушення	91
2.1.2. Класифікація та види об'єктів кримінальних правопорушень, їх значення для кваліфікації	97
2.1.3. Потерпілий та предмет кримінального правопорушення як елементи структури об'єкта, їх значення для кваліфікації.	108
2.2. Кваліфікація за ознаками об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення	120

ЗМІСТ

2.2.1. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та її значення для кваліфікації	120
2.2.2. Встановлення суспільно небезпечного діяння (дії чи бездіяльності) як необхідна умова кваліфікації кримінальних правопорушень	124
2.2.3. Суспільно небезпечні наслідки діяння та їх значення для кваліфікації кримінальних правопорушень	137
2.2.4. Причинний зв'язок між діянням і суспільно небезпечними наслідками та його значення для кваліфікації кримінальних правопорушень	148
2.2.5. Місце, час, обстановка, способи та засоби вчинення кримінальних правопорушень та їх значення для кваліфікації	155
2.3. Кваліфікація за ознаками суб'єкта кримінальних правопорушень	165
2.3.1. Поняття суб'єкта кримінальних правопорушень	165
2.3.2. Неосудність та її значення для кримінальної відповідальності	179
2.3.3. Кваліфікація кримінального правопорушення із спеціальним суб'єктом	186
2.4. Кваліфікація за ознаками суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення	190
2.4.1. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та її значення для кваліфікації	190
2.4.2. Вина, її форми та значення для кваліфікації кримінальних правопорушень	194
2.4.3. Кваліфікація кримінальних правопорушень з умисною формою вини	199
2.4.4. Кваліфікація кримінальних правопорушень з необережною формою вини	224
2.4.5. Змішана форма вини і кваліфікація кримінальних правопорушень	235
2.4.6. Мотив і мета кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації	240
2.4.7. Суб'єктивна помилка і питання кваліфікації кримінальних правопорушень	246

РОЗДІЛ 3

**Спеціальні положення кваліфікації
кримінальних правопорушень**

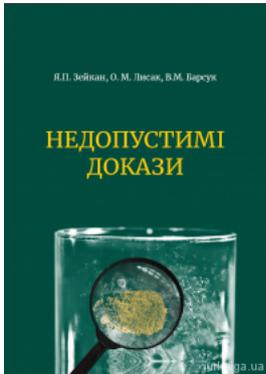
3.1. Кваліфікація кримінальних правопорушень залежно від стадії їх вчинення	261
3.1.1. Поняття, види стадій вчинення кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації	261
3.1.2. Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення	264
3.1.3. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення	269
3.1.4. Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення	275
3.1.5. Добровільна відмова, дійове каяття та їх значення для кримінальної відповідальності.	284
3.2. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті	290
3.2.1. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні	290
3.2.2. Види співучасників кримінального правопорушення та кваліфікація їхніх діянь	299
3.2.3. Кваліфікація кримінальних правопорушень залежно від форм співучасті.	316
3.2.4. Спеціальні питання співучасті у кримінальному правопорушенні: проблеми кваліфікації.	325
3.2.5. Кваліфікація причетності до кримінального правопорушення та її відмінність від співучасті у кримінальному правопорушенні	336
3.3. Кваліфікація кримінальних правопорушень при їх множинності.	342
3.3.1. Поняття множинності кримінальних правопорушень та її види.	342
3.3.2. Одиничні кримінальні правопорушення як структурні елементи множинності кримінальних правопорушень, їх види та кваліфікація	345
3.3.3. Повторність кримінальних правопорушень та її кваліфікація.	375
3.3.4. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень.	391

ЗМІСТ

3.3.5. Рецидив кримінальних правопорушень та його кваліфікація	411
3.4. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм.	420
3.4.1. Поняття, види конкуренції норм кримінального права та її значення для кваліфікації	420
3.4.2. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції загальної та спеціальної норм кримінального права.	424
3.4.3. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції спеціальних норм кримінального права . .	428
3.4.4. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції норм кримінального права, що співвідносяться між собою як частина і ціле	430
Рекомендована література та матеріали судової практики . .	446

Книги, які можуть вас зацікавити

Недопустимі докази.
Видання друге

Повідомлення про
підозру

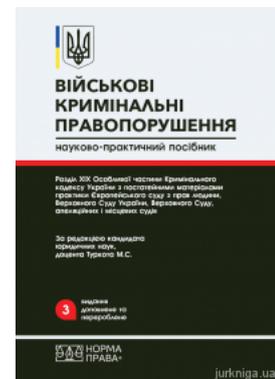
Зловживання правом
під час досудового
розслідування у
кримінальному
провадженні

Правова позиція
захисника у виграних
кримінальних
процесах. Том 1

Стандарти досудового
розслідування

Військові кримінальні
правопорушення:
Розділ XIX Особливої
частини Кримінального
кодексу України з
постатейними
матеріалами практики
Європейського...

Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес

[Перейти на сайт](#) →